

УЛСЫН НИСЭХИЙН ТУХАЙ ХУУЛИЙН ЗАРИМ ЗҮЙЛ, ЗААЛТАД
ХИЙСЭН ХЭРЭГЖИЛТИЙН ҮР ДАГАВРЫН ҮНЭЛГЭЭ

2025 он

АГУУЛГА

УДИРТГАЛ.....	3
НЭГ. ТӨЛӨВЛӨХ ҮЕ ШАТ	4
1.1. Үнэлгээ хийх шалтгааныг тодорхойлох нь	4
1.2. Үнэлгээ хийх хүрээг тогтоох	5
1.3. Шалгуур үзүүлэлтийг сонгож тогтоох	6
1.4. Харьцуулах хэлбэрийг сонгох	7
1.5. Шалгуур үзүүлэлтийг томъёолох	8-11
1.6. Мэдээлэл цуглуулах аргыг сонгох	11
ХОЁР. ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ ҮЕ ШАТ.....	12
ГУРАВ. ҮНЭЛЭХ ҮЕ ШАТ	13
3.1. Улсын нисэхийн тухай хуулийн хэрэгжилтийг үнэлсэн байдал	
3.1.1. Зорилгод хүрсэн түвшин.....	14-18
3.1.2. Практикт нийцэж байгаа байдал	18-19
ДӨРӨВ. ДҮГНЭЛТ, ЗӨВЛӨМЖ	19-20
НОМ ЗҮЙ	21

УДИРТГАЛ

Монгол Улсын хууль тогтоомжийг 2028 он хүртэл боловсронгуй болгох үндсэн чиглэлийн 74 дэх хэсэг¹, Монгол Улсын Засгийн газрын 2024-2028 оны үйл ажиллагааны мөрийн хөтөлбөрийн 4.4.3.4-т заасан “Хүртээмжтэй төсөв-Тогтвортой өсөлт” зорилтын хүрээнд Зэвсэгт хүчний бэлэн байдал, үүрэг гүйцэтгэх чадавхыг нэмэгдүүлж, төрийн цэргийг хөгжүүлж, бэхжүүлнэ.”² гэх зохицуулалтын хүрээнд хуулийн үйлчлэлд хамаарах улсын агаарын хөлөг эзэмшигч төрийн цэргийн байгууллагуудын үйл ажиллагааг нэгдсэн бодлого, удирдамжаар хангах, хяналт тавих зэрэг чиг үүргээ хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны зохицуулалтыг тодорхой болгох юм.

Улсын нисэхийн салбарт төрийн чиг үүргийг хэрэгжүүлэх улсын агаарын хөлгийг эзэмшигч байгууллагын тоо, гүйцэтгэх үүргийн цар хүрээ, оролцоо өргөжиж, Монгол Улсын Засгийн газрын шийдвэрээр улсын нисэхийн асуудал хариуцсан бүтцийн нэгж Батлан хамгаалах асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад байгуулагдсан болно.

Улсын нисэхийн хууль тогтоомж, бодлогын уялдаа холбоог хангах, хэрэгжилттэй холбоотой суудал, хүндрэл бэрхшээлийг арилгах, хэлтсийн үйл ажиллагаа, бодлогыг хэрэгжүүлэх эрх зүйн орчинг бүрдүүлэх, улсын агаарын хөлгөөр нислэг үйлдэх, улсын нисэхийн аюулгүй ажиллагаа, аюулгүй байдлыг хангах, улсын агаарын хөлгийг эзэмшигч байгууллагын албан хаагчид тавих мэргэжлийн чадвар, шаардлага, хариуцлагыг өндөржүүлэх, нэгдсэн удирдлагаар хангах ажил чухлаар тавигдаж байна.

Иймд хуулийн хэрэгжилтийн өнөөгийн байдлыг үнэлэх, цаашид бэхжүүлэх шаардлагыг тодорхойлох үүднээс Улсын нисэхийн тухай хуулийн зарим зүйл, заалтын хэрэгжилтийн үр дагаврыг үнэлэх судалгааг хийх шаардлагатай гэж үзлээ.

Улсын нисэхийн тухай хуульд хэрэгжилтийн үр дагаврыг үнэлэх судалгааг Засгийн газрын 2016 оны 59 дүгээр тогтоолын зургаадугаар хавсралтаар батлагдсан хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийн үр дагаварт үнэлгээ хийх аргачлалын дагуу хийж, гүйцэтгэлээ.

¹ Монгол Улсын Засгийн газрын 2024 оны 01 дүгээр сарын 20-ны өдрийн 181 дүгээр тогтоолоор баталсан “Монгол Улсын хууль тогтоомжийг 2028 он хүртэл боловсронгуй болгох үндсэн чиглэлийг батлах тухай” 74 дэх хэсэг; холбоос: <https://legalinfo.mn/mn/detail?lawId=17333392407821>

² Монгол Улсын Их Хурлын 2024 оны 08 дугаар сарын 27-ны өдрийн 21 дүгээр тогтоолоор баталсан “Монгол Улсын Засгийн газрын 2024-2028 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр батлах тухай”, 4.4.3.4-д заасан “Хүртээмжтэй төсөв-Тогтвортой өсөлт” зорилтын хүрээнд Зэвсэгт хүчний бэлэн байдал, үүрэг гүйцэтгэх чадавхыг нэмэгдүүлж, төрийн цэргийг хөгжүүлж, бэхжүүлнэ; холбоос: <https://legalinfo.mn/mn/detail?lawId=17141368141311>

НЭГ. ТӨЛӨВЛӨХ ҮЕ ШАТ

Улсын нисэхийн тухай хуулийн зарим зүйл, заалтын хэрэгжилтийн үр дагаврыг үнэлэх судалгааг Засгийн газрын 2016 оны 59 дүгээр тогтоолоор баталсан “Хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийн үр дагаварт үнэлгээ хийх аргачлал”-ын дагуу төлөвлөх, хэрэгжүүлэх, үнэлэх гэсэн үндсэн гурван үе шаттайгаар хийж гүйцэтгэв.

Төлөвлөх үе шатанд дараах ажлыг хийж гүйцэтгэлээ. Үүнд:

1. Үнэлгээ хийх шалтгааныг тодорхойлох;
2. Үнэлгээ хийх хүрээг тогтоох;
3. Шалгуур үзүүлэлтийг сонгож тогтоох;
4. Харьцуулах хэлбэрийг сонгох;
5. Шалгуур үзүүлэлтийг томъёолох;
6. Мэдээлэл цуглуулах аргыг сонгох.

1.1. Үнэлгээ хийх шалтгааныг тодорхойлох нь

Улсын Их Хурлаас Улсын нисэхийн тухай хуулийг анх 2003 онд баталж, нийгэм, эдийн засгийн өөрчлөлт, бусад хууль тогтоомжид нийцүүлэн 2004, 2013, 2015, 2018 болон 2023 онд тус тус нэмэлт, өөрчлөлт орсон.

Монгол Улсын хууль тогтоомжийг 2028 он хүртэл боловсронгуй болгох үндсэн чиглэлийн 74 дэх хэсэг, Монгол Улсын Засгийн газрын 2024-2028 оны үйл ажиллагааны мөрийн хөтөлбөрийн 4.4.3.4-д заасан “Хүртээмжтэй төсөв-Тогтвортой өсөлт” зорилтын хүрээнд Зэвсэгт хүчний бэлэн байдал, үүрэг гүйцэтгэх чадавхыг нэмэгдүүлж, төрийн цэргийг хөгжүүлж, бэхжүүлнэ.” гэж тусгасан.

Улсын нисэхийн тухай хуульд байлдааны агаарын хөлгийн нислэг, нисэх, инженер, техникчдийн бүрэлдэхүүн, улсын агаарын хөлгийн нислэгийн ангилал, нислэг үйлдэх, нисэх, инженер техникчдийн бүрэлдэхүүнийг батламжлах, бүртгэх, гэрчилгээжүүлэх, нисэхийн аюулгүй байдлын хяналт, дүрэм, журам, зааврыг уялдуулан зохицуулах, агаарын хөлгийг даатгалын асуудлыг зохицуулаагүй байгааг засах хэрэгцээ шаардлагатай байна. Үүнд:

-Улсын нисэхийн талаар хэрэгжүүлэх эрх бүхий байгууллагын бүрэн эрх тодорхойлох

-Улсын нисэхийн салбарын хөгжлийг төрөөс дэмжих, гүйцэтгэх үүрэг, чадавхыг өргөжүүлэх асуудлыг зохицуулах;

-Улсын агаарын хөлгөөр нислэг үйлдэх, улсын нисэхийн орчинд үйл ажиллагаа явуулах гадаадын иргэн болон иргэний нисэхийн нисгэгч, инженер техникийн мэргэжлийн бүрэлдэхүүний зохицуулалтыг тусгах;

-Улсын нисэхийн тухай хуулийн 10 дугаар зүйлд заасан нислэгийн ангилалд улсын агаарын хөлгийн зарим байгууллагуудын үйл ажиллагаанд зохицоогүй, шаардлагатай хэмжээнд зохицуулагдаагүй байгааг тусгах;

-Улсын нисэхийн тухай хууль, улсын нисэхийн багц дүрмээс бусад дүрэм, журмуудыг улсын нисэхийн багц дүрмийн хүрээнд багцлах;

-Улсын нисэхийн асуудал хариуцсан бүтцийн нэгж Батлан хамгаалах асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад бий болсонтой холбогдуулан Батлан хамгаалах асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагын эрх, үүрэгт холбогдох эрх зүйн зохицуулалт бий болгож, хуулийн нийцлийг хангах;

-Хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж буй хууль, тогтоомж, дүрмийн хүрээнд агаарын хөлгийн бүртгэл, гэрчилгээ, нисэхийн мэргэжлийн үнэмлэх, зэрэг, зэрэглэл олгох, батламжлах асуудлыг эрх зүйн хувьд тодорхой болгох хэрэгжилтийн өнөөгийн байдлыг үнэлэх, цаашид бэхжүүлэх шаардлагыг тодорхойлох нь зүйтэй.

1.2. Үнэлгээ хийх хүрээг тогтоох

Судалгааны үнэлгээний хүрээг тогтоох ажиллагаагаар нь хуулийн хэрэгжилтийн үр дагаврыг судлах явцад агуулгын хувьд чухал ач холбогдолтой, нөлөөлөл үзүүлэх хамгийн гол зохицуулалтыг тодорхойлдог.

Үнэлгээний хүрээг үнэлгээ хийх болсон шалтгаантай харилцан уялдаа, хамааралтайгаар тогтооно. Ингэхдээ үнэлгээний хүрээгээр тодорхойлогдсон эерэг, сөрөг нөхцөл байдал, хүндрэл бэрхшээл, тулгамдсан асуудал, үр дагавар бүхий харилцаатай холбогдсон хуулийн зохицуулалтыг болон хуулиар зохицуулах шаардлагатай асуудлуудыг сонгоно. Ингэхдээ хуулийн зарим зүйл, хэсэг, заалтыг болон хуульд заавал тусгах шаардлагатай асуудлуудыг сонгож болно.

Энэхүү судалгаагаар Улсын нисэхийн тухай хуульд тусгагдсан зарим зохицуулалт болон хуульд тусгах шаардлагатай зохицуулалтуудыг аль болох агуулгын хувьд бүхэлд нь тусгав. Үүнд:

1. Улсын нисэхийн тухай хууль

- Улсын нисэхийн тухай хуулийн 12 дугаар зүйл;³
- Улсын нисэхийн тухай хуулийн 16 дугаар зүйл;⁴

2. Хуульд тусгах шаардлагатай зохицуулалтууд

- Улсын нисэхийн тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1 дэх хэсэг;⁵
- Улсын нисэхийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.1 дэх хэсэг;⁶
- Улсын нисэхийн тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1 дэх хэсэг;⁷

³ 12 дугаар зүйл. Улсын агаарын хөлөг байрлах аэродром

12.1. Улсын нисэхийн аэродром байгуулах, түүний бэлэн байдал, түүнд тавигдах шаардлагыг Улсын нисэхийн багц дүрмээр тогтооно.
12.2. Цэргийн зориулалттай нисэхийн аэродром байгуулах, түүний бэлэн байдал, түүнд тавигдах шаардлагыг тогтоох асуудлыг Зэвсэгт хүчний ерөнхий командлагатай зөвшилцөн Засгийн газар шийдвэрлэнэ.

12.3. Улсын нисэхийн аэродромын бүртгэлийг цэргийн мэргэжлийн удирдлагын дээд байгууллага эрхэлнэ. 12.4. Улсын нисэхийн аэродромын орчмын нутаг дэвсгэрийн гадна барилга байгууламж барих, холбооны болон өндөр хүчдэлийн шугам тавих асуудлыг батлан хамгаалах асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагатай урьдчилан тохиролцож шийдвэрлэнэ.

⁴ 16 дугаар зүйл. Эрэн хайх, авран туслах үйл ажиллагаа

16.1. Аюул тулгарсан болон аюулд нэрвэгдсэн улсын агаарын хөлөг, нисэх баг, зорчигчдыг эрэн хайх, авран туслах үйл ажиллагааг цэргийн мэргэжлийн удирдлагын дээд байгууллага тухайн агаарын хөлөг эзэмшигчтэй хамтран тусгайлан бэлтгэгдсэн бие бүрэлдэхүүн, техник хэрэгсэл ашиглан гүйцэтгэнэ.

16.2. Эрэн хайх, авран туслах нислэгийг улсын болон иргэний нисэхийн байгууллагууд хамтран гүйцэтгэж болно.

16.3. Орон нутгийн засаг захиргааны байгууллага, аж ахуйн нэгж, иргэд аюулд нэрвэгдсэн улсын агаарын хөлгийн талаар өөрт мэдэгдсэн мэдээллийг зохих байгууллагад нэн даруй мэдэгдэх, нисэх баг, зорчигчдын амь насыг аврах, тэдэнд эмнэлгийн болон бусад зайлшгүй тусламж үзүүлэх, түүнчлэн агаарын хөлөг, түүний баримт бичгийг хамгаалалтад авах үүрэгтэй.

⁵ 5.1. Улсын Их Хурал улсын нисэхийн талаар дараах бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ: 5.1.1. улсын нисэхийн салбарыг хөгжүүлэх талаар төрөөс баримтлах бодлогыг тодорхойлох;

5.1.2. улсын нисэхийн тухай хууль тогтоомжийг батлах, хэрэгжилтэд нь хяналт тавих;

5.1.3. хуульд заасан бусад бүрэн эрх.

⁶ 6.1. Засгийн газар нь дараах бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

6.1.1. улсын нисэхийг хөгжүүлэх талаарх бодлого, арга хэмжээг зохион байгуулах, улсын нисэхийн тухай хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийг хангах;

6.1.2. улсын нисэхийн эрэн хайх, аврах үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэх арга хэмжээг чиглүүлэх;

6.1.3. улсын нисэхийн аэродром байгуулах, өөрчлөх, шилжүүлэх, бэлэн байдал, түүнд тавигдах шаардлагыг тогтоох;

6.1.4. улсын агаарын хөлөг, хөдөлгүүр болон газар дээрх дадлагажуур, тэдгээрийн эд анги, бүрэлдэхүүн хэсэг, дэд угсралтын хэсэг, сэлбэг, тоног төхөөрөмж, холбогдох хэрэгслийг гаалийн татвараас чөлөөлөх журмыг батлах;

6.1.5. Улсын нисэхийн нисгэгч, инженер техникчид болон нисэхийн тусгай мэргэжлийн бүрэлдэхүүний жагсаалт, цалингийн хэмжээ, итгэлцүүрийг тогтоох.

⁷ 7.1. Батлан хамгаалах асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн дараах бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

7.1.1. улсын нисэхийн нислэгийн үйл ажиллагааны журмыг холбогдох байгууллагатай зөвшилцөж батлах;

- Улсын нисэхийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.4 дэх хэсэг;⁸
- Улсын нисэхийн тухай хуулийн 10 дугаар зүйлийн 10.2 дахь хэсэг;⁹
- Улсын нисэхийн тухай хуулийн 13 дугаар зүйл;¹⁰
- Улсын нисэхийн тухай хуулийн 19 дүгээр зүйлийн 19.5 дахь хэсэг;¹¹

1.3. Шалгуур үзүүлэлтийг сонгож тогтоох

“Хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийн үр дагаварт үнэлгээ хийх аргачлал”-ын дагуу Улсын нисэхийн тухай хуулийн зарим зүйл, заалтын хэрэгжилтийг үнэлэхэд оновчтой, бодитой, хэмжиж болохуйц байдлыг баримталж, мөн үнэлгээний хүрээ, онцлогоос хамааран дараах хоёр шалгуур үзүүлэлтийг сонгов. Үүнд:

1. Зорилгод хүрсэн түвшин;
2. Практикт нийцэж байгаа байдал.

I. “Зорилгод хүрсэн түвшин” шалгуур үзүүлэлтийг сонгосон үндэслэл

Хуулийн хэрэгжилтийн үр дагаварт үнэлгээ хийхэд зорилгод хүрсэн түвшин шалгуур үзүүлэлтийг хэрэглэх нь зохимжтой байдаг. Энэхүү онцлог нь тус судалгааны зорилгод нийцэж буй юм.

Мөн зорилгод хүрсэн түвшин нь хэдийгээр харьцангуй хийсвэр ч тус шалгуур үзүүлэлт нь хуулийн үйлчлэлийн үр нөлөөнд ерөнхий дүн шинжилгээ хийхэд чухал үүрэгтэй байдаг.

7.1.3.улсын нисэхийн багц дүрмийг батлах;

7.1.4.улсын нисэхийн нислэг-техникийн осол, зөрчлийг шинжлэн шалгах ерөнхий шинжээчийг томилно;

7.1.5.Улсын нисэхийн байцаагчийн эрх олгох;

7.1.6.Улсын агаарын хөлгийг эзэмшигч байгууллагын нисгэгч, нисэхийн тусгай мэргэжлийн бүрэлдэхүүний хүнсний хангалтын тусгай нормыг тогтоох.

⁸ 8.4.Улсын нисэхийн үйл ажиллагааг хариуцсан бүтцийн нэгж нь дараах бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

8.4.1.улсын нисэхийн аюулгүй байдал, аюулгүй хамгаалалттай холбоотой хяналт, зохицуулалтыг хэрэгжүүлэх;

8.4.2.улсын нисэхийн аюулгүй байдал, аюулгүй хамгаалалттай холбоотой мэдээллийн санг хөтлөх, холбогдох байгууллагуудтай мэдээлэл солилцох;

8.4.3.улсын агаарын хөлөг, түүний бүрдэл хэсгийн гэрчилгээ, нисэхийн мэргэжлийн үнэмлэх, гэрчилгээ, зэрэг, зэрэглэл олгох, түдгэлзүүлэх, цуцлах;

8.4.4.улсын нисэхийн дүрэм болон бусад холбогдох эрх зүйн актыг боловсруулах, батлуулах, бүртгүүлэх, хэрэгжилтэд хяналт тавих;

8.4.5.нислэгийн аюулгүй байдалд нөлөөлж болзошгүй Улсын нисэхийн дүрмээр зохицуулагдаагүй нөхцөл байдал үүссэн тохиолдолд тодорхой хугацаатай шийдвэр гаргаж, холбогдох этгээдэд мэдээлэх;

⁹ 10.2. Улсын нисэхийн үйл ажиллагаа эрхлэгч байгууллага дараах чиг үүргийг хэрэгжүүлнэ:

10.2.1.улсын агаарын хөлгийг эзэмшигч байгууллагын нисэхийн аюулгүй байдлыг хангуулна;

10.2.2.нисэхийн үйл ажиллагааг тасралтгүй, үр дүнтэй хэрэгжүүлэх мэргэжлийн хүний нөөцтэй байна;

10.2.3.Нислэгийн аюулгүй байдал, аюулгүйн хамгаалалтыг хангуулах нэгжтэй, харьяа нисэхийн анги, салбартай байна;

10.2.4. Улсын нисэхийн үйл ажиллагаа эрхлэгч байгууллагын нислэгийн үйл ажиллагаанд хяналт тавих шалгагч зэрэглэлтэй нисгэгч, инженерийг Улсын нисэхийн үйл ажиллагааг хариуцсан бүтцийн нэгжийн дүгнэлтийг үндэслэн томилох, чөлөөлөх;

¹⁰ 13 дугаар зүйл. Улсын агаарын хөлгийг эзэмшигч байгууллагын чиг үүрэг

13.1.Улсын агаарын хөлгийг эзэмшигч байгууллага дараах үүрэгтэй:

13.1.1.энэ хууль, түүнтэй нийцүүлж баталсан эрх зүйн акт, эзэмшиж буй агаарын хөлгийн үйлдвэрлэгчээс гаргасан дүрэм, зааврын хүрээнд нислэгийн үйл ажиллагааг гүйцэтгэх;

13.1.2.нислэгийн аюулгүй байдлыг хангуулах чиглэлээр бүх төрлийн арга хэмжээг зохион байгуулах;

13.1.3.үүргээ гүйцэтгэж байгаа агаарын хөлгийн нисэх багийн амь нас,эрүүл мэндийг даатгуулна.

13.2.Улсын агаарын хөлгийг эзэмшигч байгууллага нь нисэх онгоц, нисдэг тэрэгний дадлагажууртай байж болно.

13.3. Улсын нисэхийн үйл ажиллагаа, аюулгүй байдлыг хангах үүднээс улсын агаарын хөлгийг ашиглах гарын авлага, техник технологийн болон бусад холбогдох баримт бичгийг тухайн үйлдвэрлэгч орны хэл дээр ашиглаж болно.

¹¹ 19 дүгээр зүйл. Улсын нисэхийн аюулгүй байдлын хяналт

19.5. Улсын нисэхийн байцаагч нь Төрийн хяналт шалгалтын тухай хууль, Зөрчил шалган шийдвэрлэх тухай хуульд заасан нийтлэг бүрэн эрхээс гадна дараах бүрэн эрхтэй:

19.5.1.хяналт шалгалт хийх зорилгоор улсын нисэхийн үйл ажиллагаатай холбогдолтой объект, барилга байгууламжид саадгүй нэвтрэх;

19.5.2.улсын нисэхийн үйл ажиллагаатай холбоотой баримт бичгийн хувийг шаардан гаргуулах;

19.5.3.шаардлагатай тохиолдолд улсын агаарын хөлгийг саатуулах;

19.5.4.шаардлагатай тохиолдолд холбогдох этгээдийн улсын нисэхийн баримт бичгийг түр хураах;

Иймд Улсын нисэхийн тухай хууль болон хуулиар зохицуулах шаардлагатай асуудлуудыг сонгон зарим зүйл, заалтын хэрэгжилтийг үнэлэхэд тохиромжтой гэж үзлээ.

Энэхүү шалгуур үзүүлэлтээр Улсын нисэхийн тухай хуулийн зүйл, заалт нь хэрэгжиж эхэлснээс хойших хугацаандаа анх батлагдах үед төлөвлөсөн зорилгодоо хүрсэн эсэхийг тогтооно.

II. “Практикт нийцэж байгаа байдал” шалгуур үзүүлэлтийг сонгосон үндэслэл

“Практикт нийцэж байгаа байдал” шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд Улсын нисэхийн тухай хуулийн /шинэчилсэн найруулга/-ын зарим зүйл заалт практикт хэрхэн хэрэгжиж байгаа, түүний эерэг, сөрөг үр дагавар, хэрэгжүүлэхэд хүндрэл, бэрхшээл гарч байгаа эсэхийг тодорхойлохыг зорьсон.

1.4. Харьцуулах хэлбэрийг сонгох

Хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийн үр дагаврыг үнэлэхдээ түүний хэрэгжилттэй холбоотой үүссэн асуудал буюу үнэлэх болсон шалтгаан, тогтоосон хүрээ, шалгуур үзүүлэлтээс хамааран, аль болох тохиромжтой харьцуулах хэлбэрийг сонгодог. Харьцуулах доор дурдсан хэлбэрүүд байна. Үүнд:

- 1/ байх ёстой ба одоо байгаа;
- 2/ хууль батлагдахаас өмнөх ба хууль батлагдсанаас хойш;
- 3/ хууль хүчин төгөлдөр үйлчилж эхэлснээс хойш;
- 4/тохиолдол судлах.

Дээрхээс “хууль батлагдахаас өмнөх ба хууль батлагдсанаас хойш”, “хууль хүчин төгөлдөр үйлчилж эхэлснээс хойш”, “тохиолдол судлах” харьцуулах хэлбэрийг энэхүү судалгаанд тохиромжтой гэж үзэж сонгов.

“Хууль батлагдахаас өмнөх ба хууль батлагдсанаас хойш” харьцуулах хэлбэрээр Улсын нисэхийн тухай хуулийн зарим зүйл, заалт хүчин төгөлдөр үйлчлэхээс өмнөх нөхцөл байдлыг хууль тогтоомж, хүчин төгөлдөр хэрэгжсэний дараах нөхцөл байдал буюу хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийн явцад гарч байгаа үр дагавартай харьцуулан дүн шинжилгээ хийхийг хэлнэ.

“Хууль хүчин төгөлдөр үйлчилж эхэлснээс хойш” харьцуулах хэлбэрээр Улсын нисэхийн тухай хуулийн зарим зүйл, заалт хүчин төгөлдөр үйлчилж эхэлснээс хойш нөхцөл байдал хэрхэн өөрчлөгдсөнийг он дарааллаар судалж тогтооход чиглэгдэнэ.

“Тохиолдол судлах” харьцуулах хэлбэрээр Улсын нисэхийн тухай хуулийн зарим зүйл, заалт нь өөр өөр нөхцөл буюу тохиолдолд хэрхэн хэрэгжиж буй байдлыг харьцуулан дүн шинжилгээ хийхийг зорьсон.

1.5. Шалгуур үзүүлэлтийг томьёолох

“Шалгуур үзүүлэлтийг томьёолох” гэдэг нь сонгосон шалгуур үзүүлэлт тус бүрээр тодорхой таамаглал дэвшүүлэх буюу асуулт тавьдаг бөгөөд үнэлгээний хүрээнд хамаарах зохицуулалтад “зорилтод хүрсэн түвшин ямар байна вэ?”, “практикт хэрхэн нийцэж байна вэ?” гэх асуултын хүрээнд гүйцэтгэлээ.

Хүснэгт 1. Зорилгод хүрсэн түвшин шалгуур үзүүлэлт.

Үнэлгээний хүрээ	Тогтоосон шалгуур үзүүлэлт	Харьцуулах хэлбэр	Шалгуур үзүүлэлт
	Зорилгод хүрсэн түвшин		
Улсын агаарын хөлөг байрлах аэродром. /Улсын нисэхийн тухай хуулийн 12 дугаар зүйл/	Тус хуулийн 12 дугаар зүйлийн 12.1-д “Улсын нисэхийн аэродром байгуулах, түүний бэлэн байдал, түүнд тавигдах шаардлагыг Улсын нисэхийн багц дүрмээр тогтооно.” гэж, мөн зүйлийн 12.2-д “Цэргийн зориулалттай нисэхийн аэродром байгуулах, түүний бэлэн байдал, түүнд тавигдах шаардлагыг тогтоох асуудлыг Зэвсэгт хүчний ерөнхий командлагчтай зөвшилцөн Засгийн газар шийдвэрлэнэ.” гэж, мөн зүйлийн 12.3-д “Улсын нисэхийн аэродромын бүртгэлийг цэргийн мэргэжлийн удирдлагын дээд байгууллага эрхэлнэ.” мөн хуулийн 12.4-т “Улсын нисэхийн аэродромын орчмын нутаг дэвсгэрийн гадна барилга байгууламж барих, холбооны болон өндөр хүчдэлийн шугам тавих асуудлыг батлан хамгаалах асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагатай урьдчилан тохиролцож шийдвэрлэнэ.” гэж тус тус хуульчилсан. Эдгээр зүйл, заалт нь Улсын нисэхийн тухай хуулиар хүлээсэн Улсын агаарын хөлөг байрлах аэродромын талаарх бодлого, арга хэмжээг зохион байгуулахад нийцэж байгаа эсэхэд үнэлэлт өгнө.	“Тохиолдол судлах” харьцуулалтын хэлбэрээр Улсын нисэхийн тухай хуулийн 12 дугаар зүйлд Улсын агаарын хөлөг байрлах аэродром нь мөн хуулийн зорилготой нийцэж, хууль тогтоомжтой зөрчилдөөгүй эсэхийг судална.	Улсын агаарын хөлөг байрлах аэродром нь хуулийн зорилгод нийцэж, хууль тогтоомжтой зөрчилдөөгүй байх.
Эрэн хайх, авран туслах үйл ажиллагаа. /Улсын нисэхийн тухай хуулийн 16 дугаар зүйлийн 16.1 дэх хэсэг/	Тус хуулийн 16 дугаар зүйлийн 16.1-д “Аюул тулгарсан болон аюулд нэрвэгдсэн улсын агаарын хөлөг, нисэх баг, зорчигчдыг эрэн хайх, авран туслах үйл ажиллагааг цэргийн мэргэжлийн удирдлагын дээд байгууллага тухайн агаарын хөлөг эзэмшигчтэй хамтран тусгайлан бэлтгэгдсэн бие бүрэлдэхүүн, техник хэрэгсэл ашиглан гүйцэтгэнэ.” гэж, мөн зүйлийн 16.2-д “Эрэн хайх, авран туслах нислэгийг улсын болон иргэний нисэхийн байгууллагууд хамтран гүйцэтгэж болно.” гэж, мөн зүйлийн 16.3-д “Орон нутгийн засаг захиргааны байгууллага, аж ахуйн нэгж, иргэд аюулд нэрвэгдсэн улсын агаарын хөлгийн талаар өөрт мэдэгдсэн мэдээллийг зохих байгууллагад нэн даруй мэдэгдэх, нисэх баг,	“Тохиолдол судлах” харьцуулалтын хэлбэрээр Улсын нисэхийн тухай хуулийн 16 дугаар зүйлд Эрэн хайх, авран туслах үйл ажиллагаа нь мөн хуулийн зорилготой нийцэж, хууль тогтоомжтой зөрчилдөөгүй эсэхийг судална.	Эрэн хайх, авран туслах үйл ажиллагаа нь хуулийн зорилгод нийцэж, хууль тогтоомжтой зөрчилдөөгүй байх.

	зорчигчдын амь насыг аврах, тэдэнд эмнэлгийн болон бусад зайлшгүй тусламж үзүүлэх, түүнчлэн агаарын хөлөг, түүний баримт бичгийг хамгаалалтад авах үүрэгтэй.” гэж тус тус хуульчилсан. Эдгээр зүйл, заалт нь Улсын нисэхийн тухай хуулиар хүлээсэн эрэн хайх, авран туслах ажлыг зохион байгуулах талаарх бодлого, арга хэмжээг зохион байгуулахад нийцэж байгаа эсэхэд үнэлэлт өгнө.		
--	---	--	--

Хүснэгт 2. Хуульд тусгах шаардлагатай зохицуулалт

Үнэлгээний хүрээ	Тогтоосон шалгуур үзүүлэлт	Харьцуулах хэлбэр	Шалгуур үзүүлэлт
	Зорилгод хүрсэн түвшин		
Улсын Их Хурлын бүрэн эрх. /Улсын нисэхийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын 5 дугаар зүйлийн 5.1 дэх хэсэг/	Тус хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1-д “Улсын Их Хурал улсын нисэхийн талаар дараах бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ.” гэж, мөн зүйлийн 5.1.1-д “улсын нисэхийн салбарыг хөгжүүлэх талаар төрөөс баримтлах бодлогыг тодорхойлох;” гэж, мөн зүйлийн 5.1.2-д “улсын нисэхийн тухай хууль тогтоомжийг батлах, хэрэгжилтэд нь хяналт тавих;” гэж мөн зүйлийн 5.1.3-д “хуульд заасан бусад бүрэн эрх.” гэж тус тус хуульчилсан. Эдгээр зүйл, заалт нь Улсын нисэхийн тухай хуулиар хүлээсэн бүрэн эрх, улсын нисэхийг хөгжүүлэх талаарх бодлого, арга хэмжээг зохион байгуулахад нийцэж байгаа эсэхэд үнэлэлт өгнө.	“Тохиолдол судлах” харьцуулалтын хэлбэрээр Улсын нисэхийн тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1-д заасан Улсын Их Хурлын бүрэн эрх нь мөн хуулийн зорилготой нийцэж, хууль тогтоомжтой зөрчилдөөгүй эсэхийг судална.	Улсын Их Хурлын бүрэн эрх нь хуулийн зорилгод нийцэж, хууль тогтоомжтой зөрчилдөөгүй байх.
Засгийн газрын бүрэн эрх /Улсын нисэхийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын 6 дугаар зүйлийн 6.1 дэх хэсэг/	Тус хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.1 дэх хэсэгт заасан бүрэн эрх нь Улсын нисэхийн тухай хуулиар хүлээсэн бүрэн эрх, улсын нисэхийг хөгжүүлэх талаарх бодлого, арга хэмжээг зохион байгуулахад нийцэж байгаа эсэхэд үнэлэлт өгнө.	“Тохиолдол судлах” харьцуулалтын хэлбэрээр Улсын нисэхийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.1, дэх хэсэгт заасан Засгийн газрын бүрэн эрх нь мөн хуулийн зорилготой нийцэж байгаа эсэхийг судална.	Засгийн газрын бүрэн эрх нь хуулийн зорилгод нийцэж буй эсэх.
Батлан хамгаалах асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүний бүрэн эрх /Улсын нисэхийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын 7 дугаар зүйлийн 7.1 дэх хэсэг/	Тус хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1 дэх хэсэгт заасан “Батлан хамгаалах асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн дараах бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ.” нь Улсын нисэхийн тухай хуулиар хүлээсэн бүрэн эрх, улсын нисэхийг хөгжүүлэх талаарх бодлого, арга хэмжээг зохион байгуулахад нийцэж байгаа эсэхэд үнэлэлт өгнө	“Тохиолдол судлах” харьцуулалтын хэлбэрээр Улсын нисэхийн тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1-д заасан зохицуулсан Батлан хамгаалах асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүний бүрэн эрх мөн хуулийн зорилготой нийцэж байгаа эсэхийг судална.	Батлан хамгаалах асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүний бүрэн эрх нь хуулийн зорилгод нийцэж буй эсэх.

<p>Батлан хамгаалах асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын чиг үүрэг /Улсын нисэхийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын 8 дугаар зүйлийн 8.4/</p>	<p>Тус хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.4-д заасан “Улсын нисэхийн үйл ажиллагааг хариуцсан бүтцийн нэгж нь дараах бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ.” нь Улсын нисэхийн тухай хуулиар хүлээсэн чиг үүрэг, улсын нисэхийг хөгжүүлэх талаарх бодлого, арга хэмжээг зохион байгуулахад нийцэж байгаа эсэхэд үнэлэлт өгнө</p>	<p>“Тохиолдол судлах” харьцуулалтын хэлбэрээр Улсын нисэхийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.4-д Батлан хамгаалах асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын чиг үүрэг нь мөн хуулийн зорилготой нийцэж байгаа эсэхийг судална.</p>	<p>Батлан хамгаалах асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын чиг үүрэг нь хуулийн зорилгод нийцэж буй эсэх.</p>
<p>Улсын нисэхийн үйл ажиллагаа эрхлэгч байгууллагын чиг үүрэг /Улсын нисэхийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын 10 дугаар зүйлийн 10.2/</p>	<p>Тус хуулийн 10 дугаар зүйлийн 10.2-д “Улсын нисэхийн үйл ажиллагаа эрхлэгч байгууллага дараах чиг үүргийг хэрэгжүүлнэ.” нь Улсын нисэхийн тухай хуулиар хүлээсэн чиг үүрэг, улсын нисэхийг хөгжүүлэх талаарх бодлого, арга хэмжээг зохион байгуулахад нийцэж байгаа эсэхэд үнэлэлт өгнө</p>	<p>“Тохиолдол судлах” харьцуулалтын хэлбэрээр Улсын нисэхийн тухай хуулийн 10 дугаар зүйлийн 10.2-д заасан Улсын нисэхийн үйл ажиллагаа эрхлэгч байгууллагын чиг үүрэг нь мөн хуулийн зорилготой нийцэж байгаа эсэхийг судална.</p>	<p>Улсын нисэхийн үйл ажиллагаа эрхлэгч байгууллагын чиг үүрэг нь хуулийн зорилгод нийцэж буй эсэх.</p>
<p>Улсын агаарын хөлгийг эзэмшигч байгууллагын чиг үүрэг /Улсын нисэхийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын 13 дугаар зүйлийн 13.1/</p>	<p>Тус хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.1-д “Улсын агаарын хөлгийг эзэмшигч байгууллага дараах үүрэгтэй.” 13.1.1-д “энэ хууль, түүнтэй нийцүүлж баталсан эрх зүйн акт, эзэмшиж буй агаарын хөлгийн үйлдвэрлэгчээс гаргасан дүрэм, зааврын хүрээнд нислэгийн үйл ажиллагааг гүйцэтгэх,” 13.1.2-д “нислэгийн аюулгүй байдлыг хангуулах чиглэлээр бүх төрлийн арга хэмжээг зохион байгуулах;” 13.1.3-д “үүргээ гүйцэтгэж байгаа агаарын хөлгийн нисэх багийн амь нас,эрүүл мэндийг даатгуулна.” гэж хуульчилсан. Улсын нисэхийн тухай хуулиар хүлээсэн чиг үүрэг, улсын нисэхийг хөгжүүлэх талаарх бодлого, арга хэмжээг зохион байгуулахад нийцэж байгаа эсэхэд үнэлэлт өгнө</p>	<p>“Тохиолдол судлах” харьцуулалтын хэлбэрээр Улсын нисэхийн тухай хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.1-д заасан Улсын нисэхийн үйл ажиллагаа эрхлэгч байгууллагын чиг үүрэг нь мөн хуулийн зорилготой нийцэж байгаа эсэхийг судална</p>	<p>Улсын нисэхийн үйл ажиллагаа эрхлэгч байгууллагын чиг үүрэг нь хуулийн зорилгод нийцэж буй эсэх.</p>

Хүснэгт 3. Практикт хүрсэн түвшин шалгуур үзүүлэлт.

Үнэлгээний хүрээ	Тогтоосон шалгуур үзүүлэлт	Харьцуулах хэлбэр	Шалгуур үзүүлэлт
	Практикт хүрсэн түвшин шалгуур үзүүлэлт		
<p>Улсын нисэхийн аюулгүй байдлын хяналт /Улсын нисэхийн тухай хуулийн</p>	<p>Улсын нисэхийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын 19 дугаар зүйлийн 19.5-д “Улсын нисэхийн байцаагч нь Төрийн хяналт шалгалтын тухай хууль, Зөрчил шалган шийдвэрлэх тухай хуульд заасан нийтлэг бүрэн</p>	<p>“Тохиолдол судлах” харьцуулалтын хэлбэрээр Улсын нисэхийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын 19 дугаар зүйлийн 19.5-р</p>	<p>Улсын нисэхийн аюулгүй байдлын хяналт эрх зүйн зохицуулалт практик хэрэгжиж байгаа эсэх.</p>

<p>шинэчилсэн найруулгын 19 дугаар зүйлийн 19.5/</p>	<p>эрхээс гадна дараах бүрэн эрхтэй.” 19.5.1-д “хяналт шалгалт хийх зорилгоор улсын нисэхийн үйл ажиллагаатай холбогдолтой объект, барилга байгууламжид саадгүй нэвтрэх;” 19.5.2-д “улсын нисэхийн үйл ажиллагаатай холбоотой баримт бичгийн хувийг шаардан гаргуулах;” 19.5.3-т “шаардлагатай тохиолдолд улсын агаарын хөлгийг саатуулах;” 19.5.4-д “шаардлагатай тохиолдолд холбогдох этгээдийн улсын нисэхийн баримт бичгийг түр хураах;” гэж хуульчилсан. Энэхүү зүйл заалтыг хэрэгжүүлэхэд ойлгомжтой бичигдэж чадсан эсэх, тус зүйлийг хэрэгжүүлснээр практикт ямар нэг сөрөг үр дагавар гарч байгаа эсэх буюу хэрэгжүүлэхэд асуудал үүсэж буй, үүсэж байсан тухай судлаачид хэрхэн үзэж байгаа талаар судална</p>	<p>зохицуулж буй эрх зүйн хэм хэмжээний практик хэрэгжилтийг судална.</p>	
--	--	---	--

1.6. Мэдээлэл цуглуулах аргыг сонгох

Энэхүү судалгааны ажлын хүрээнд үнэлгээ хийх хуулийн зүйл, заалтын зорилгод хүрсэн түвшин, практик хэрэгжилтийг илрүүлэх зорилгоор шүүхийн шийдвэр буюу шүүхийн практик, энэхүү сэдвээр бичсэн эрдэм шинжилгээний өгүүлэл, илтгэл уншиж судлах, түүхчилсэн судалгаа хийх, харьцуулсан судалгаа хийх, судалгааны тайлан унших, харьцуулалт хийх, холбогдох байгууллагаас судалгааг гаргуулах зэрэг аргыг ашиглана.

Мэдээлэл цуглуулах аргын хувьд “Байгаа мэдээллийг цуглуулж ашиглах” аргыг сонгон хэрэгжүүллээ. Байгаа мэдээллийг цуглуулах хүрээнд тухайн чиглэлээр бичигдсэн холбогдох хууль тогтоомж, эрдэм шинжилгээний нэгэн сэдэвт бүтээл, гарын авлага, эрдэм шинжилгээний болон бусад хурлын эмхэтгэл, эрдэм шинжилгээний өгүүлэл, судалгааны тайланг цуглуулж үнэлгээ хийхэд ашигласан болно.

ХОЁР. ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ ҮЕ ШАТ

Улсын нисэхийн тухай хуулийн зарим зүйл заалтын хэрэгжилтийн үр дагаварт үнэлгээ хийх судалгааны мэдээллийг цуглуулахдаа баримт бичгийн судалгаа, харьцуулсан судалгааны аргад тулгуурлан гүйцэтгэв.

Баримт бичгийн судалгаа: Улсын нисэхийн үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэх, хууль тогтоомж, сурах бичиг, эрдэм шинжилгээний нэгэн сэдэвт бүтээл, гарын авлага, эрдэм шинжилгээний болон бусад хурлын эмхэтгэл, эрдэм шинжилгээний өгүүлэл, судалгааны тайланг цуглуулж үнэлгээ хийхэд ашигласан болно.

Тус судалгаанд ашигласан эх сурвалжийг судалгааны эх сурвалж хэсгээс харна уу.

ГУРАВ. ҮНЭЛЭХ ҮЕ ШАТ

Энэхүү үнэлэх үе шатанд Улсын нисэхийн тухай хуулийн зарим зүйл заалтуудыг сонгосон шалгуур үзүүлэлтийн дагуу үнэлнэ.

3.1. Улсын нисэхийн тухай хуулийн хэрэгжилтийг үнэлсэн байдал

3.1.1. Зорилгод хүрсэн түвшин

№	Үнэлгээ хийх хуулийн зүйл заалт	Үнэлгээ хийх шалгуур үзүүлэлт
1	12 дугаар зүйл;	Зорилгод хүрсэн түвшин
2	16 дугаар зүйл;	Зорилгод хүрсэн түвшин

12 дугаар зүйл. Улсын агаарын хөлөг байрлах аэродром

12.1. Улсын нисэхийн аэродром байгуулах, түүний бэлэн байдал, түүнд тавигдах шаардлагыг Улсын нисэхийн багц дүрмээр тогтооно.

12.2. Цэргийн зориулалттай нисэхийн аэродром байгуулах, түүний бэлэн байдал, түүнд тавигдах шаардлагыг тогтоох асуудлыг Зэвсэгт хүчний ерөнхий командлагчтай зөвшилцөн Засгийн газар шийдвэрлэнэ.

12.3. Улсын нисэхийн аэродромын бүртгэлийг цэргийн мэргэжлийн удирдлагын дээд байгууллага эрхэлнэ.

12.4. Улсын нисэхийн аэродромын орчмын нутаг дэвсгэрийн гадна барилга байгууламж барих, холбооны болон өндөр хүчдэлийн шугам тавих асуудлыг батлан хамгаалах асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагатай урьдчилан тохиролцож шийдвэрлэнэ.

16 дугаар зүйл. Эрэн хайх, авран туслах үйл ажиллагаа

16.1. Аюул тулгарсан болон аюулд нэрвэгдсэн улсын агаарын хөлөг, нисэх баг, зорчигчдыг эрэн хайх, авран туслах үйл ажиллагааг цэргийн мэргэжлийн удирдлагын дээд байгууллага тухайн агаарын хөлөг эзэмшигчтэй хамтран тусгайлан бэлтгэгдсэн бие бүрэлдэхүүн, техник хэрэгсэл ашиглан гүйцэтгэнэ.

16.2. Эрэн хайх, авран туслах нислэгийг улсын болон иргэний нисэхийн байгууллагууд хамтран гүйцэтгэж болно.

16.3. Орон нутгийн засаг захиргааны байгууллага, аж ахуйн нэгж, иргэд аюулд нэрвэгдсэн улсын агаарын хөлгийн талаар өөрт мэдэгдсэн мэдээллийг зохих байгууллагад нэн даруй мэдэгдэх, нисэх баг, зорчигчдын амь насыг аврах, тэдэнд эмнэлгийн болон бусад зайлшгүй тусламж үзүүлэх, түүнчлэн агаарын хөлөг, түүний баримт бичгийг хамгаалалтад авах үүрэгтэй.

№	Үнэлгээ хийх хуулийн зүйл заалт	Үнэлгээ хийх шалгуур үзүүлэлт
1	5 дугаар зүйлийн 5.1 дэх хэсэг;	Зорилгод хүрсэн түвшин
2	6 дугаар зүйлийн 6.1 дэх хэсэг;	Зорилгод хүрсэн түвшин
3	7 дугаар зүйлийн 7.1 дэх хэсэг;	Зорилгод хүрсэн түвшин
4	8 дугаар зүйлийн 8.4 дэх хэсэг;	Зорилгод хүрсэн түвшин
5	10 дугаар зүйлийн 10.2 дахь хэсэг;	Зорилгод хүрсэн түвшин
6	13 дүгээр зүйлийн 13.1 дэх хэсэг.	Зорилгод хүрсэн түвшин

5 дугаар зүйл.Улсын Их Хурлын бүрэн эрх

5.1.Улсын Их Хурал улсын нисэхийн талаар дараах бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

- 5.1.1.улсын нисэхийн салбарыг хөгжүүлэх талаар төрөөс баримтлах бодлогыг тодорхойлох;
- 5.1.2.улсын нисэхийн тухай хууль тогтоомжийг батлах, хэрэгжилтэд нь хяналт тавих;
- 5.1.3.хуульд заасан бусад бүрэн эрх.

6 дугаар зүйл.Засгийн газрын бүрэн эрх

6.1.Засгийн газар нь дараах бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

- 6.1.1.улсын нисэхийг хөгжүүлэх талаарх бодлого, арга хэмжээг зохион байгуулах, улсын нисэхийн тухай хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийг хангах;
- 6.1.2.улсын нисэхийн эрэн хайх, аврах үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэх арга хэмжээг чиглүүлэх;
- 6.1.3.улсын нисэхийн аэродром байгуулах, өөрчлөх, шилжүүлэх, бэлэн байдал, түүнд тавигдах шаардлагыг тогтоох;
- 6.1.4.улсын агаарын хөлөг, хөдөлгүүр болон газар дээрх дадлагажуур, тэдгээрийн эд анги, бүрэлдэхүүн хэсэг, дэд угсралтын хэсэг, сэлбэг, тоног төхөөрөмж, холбогдох хэрэгслийг гаалийн татвараас чөлөөлөх журмыг батлах;
- 6.1.5.Улсын нисэхийн нисгэгч, инженер техникчид болон нисэхийн тусгай мэргэжлийн бүрэлдэхүүний жагсаалт, цалингийн хэмжээ, итгэлцүүрийг тогтоох.

7 дугаар зүйл.Батлан хамгаалах асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүний бүрэн эрх

7.1.Батлан хамгаалах асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн дараах бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

- 7.1.1.улсын нисэхийн нислэгийн үйл ажиллагааны журмыг холбогдох байгууллагатай зөвшилцөж батлах;
- 7.1.3.улсын нисэхийн багц дүрмийг батлах;
- 7.1.4.улсын нисэхийн нислэг-техникийн осол, зөрчлийг шинжлэн шалгах ерөнхий шинжээчийг томилно;
- 7.1.5.Улсын нисэхийн байцаагчийн эрх олгох;
- 7.1.6.Улсын агаарын хөлгийг эзэмшигч байгууллагын нисгэгч, нисэхийн тусгай мэргэжлийн бүрэлдэхүүний хүнсний хангалтын тусгай нормыг тогтоох.

8 дугаар зүйл.Батлан хамгаалах асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын чиг үүрэг

8.4.Улсын нисэхийн үйл ажиллагааг хариуцсан бүтцийн нэгж нь дараах бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

- 8.4.1.улсын нисэхийн аюулгүй байдал, аюулгүй хамгаалалттай холбоотой хяналт, зохицуулалтыг хэрэгжүүлэх;
 - 8.4.2.улсын нисэхийн аюулгүй байдал, аюулгүй хамгаалалттай холбоотой мэдээллийн санг хөтлөх, холбогдох байгууллагуудтай мэдээлэл солилцох;
 - 8.4.3.улсын агаарын хөлөг, түүний бүрдэл хэсгийн гэрчилгээ, нисэхийн мэргэжлийн үнэмлэх, гэрчилгээ, зэрэг, зэрэглэл олгох, түдгэлзүүлэх, цуцлах;
 - 8.4.4.улсын нисэхийн дүрэм болон бусад холбогдох эрх зүйн актыг боловсруулах, батлуулах, бүртгүүлэх, хэрэгжилтэд хяналт тавих;
 - 8.4.5.нислэгийн аюулгүй байдалд нөлөөлж болзошгүй Улсын нисэхийн дүрмээр зохицуулагдаагүй нөхцөл байдал үүссэн тохиолдолд тодорхой хугацаатай шийдвэр гаргаж, холбогдох этгээдэд мэдээлэх;
- техникчид болон нисэхийн тусгай мэргэжлийн бүрэлдэхүүний жагсаалт, цалингийн хэмжээ,

10 дүгээр зүйл. Улсын нисэхийн үйл ажиллагаа эрхлэгч байгууллагын чиг үүрэг

10.2. Улсын нисэхийн үйл ажиллагаа эрхлэгч байгууллага дараах чиг үүргийг хэрэгжүүлнэ:

10.2.1. улсын агаарын хөлгийг эзэмшигч байгууллагын нисэхийн аюулгүй байдлыг хангуулна;

10.2.2. нисэхийн үйл ажиллагааг тасралтгүй, үр дүнтэй хэрэгжүүлэх мэргэжлийн хүний нөөцтэй байна;

10.2.3. Нислэгийн аюулгүй байдал, аюулгүйн хамгаалалтыг хангуулах нэгжтэй, харьяа нисэхийн анги, салбартай байна;

10.2.4. Улсын нисэхийн үйл ажиллагаа эрхлэгч байгууллагын нислэгийн үйл ажиллагаанд хяналт тавих шалгагч зэрэглэлтэй нисгэгч, инженерийг Улсын нисэхийн үйл ажиллагааг хариуцсан бүтцийн нэгжийн дүгнэлтийг үндэслэн томилох, чөлөөлөх;

13 дугаар зүйл. Улсын агаарын хөлгийг эзэмшигч байгууллагын чиг үүрэг

13.1. Улсын агаарын хөлгийг эзэмшигч байгууллага дараах үүрэгтэй:

13.1.1. энэ хууль, түүнтэй нийцүүлж баталсан эрх зүйн акт, эзэмшиж буй агаарын хөлгийн үйлдвэрлэгчээс гаргасан дүрэм

, зааврын хүрээнд нислэгийн үйл ажиллагааг гүйцэтгэх;

13.1.2. нислэгийн аюулгүй байдлыг хангуулах чиглэлээр бүх төрлийн арга хэмжээг зохион байгуулах;

13.1.3. үүргээ гүйцэтгэж байгаа агаарын хөлгийн нисэх багийн амь нас, эрүүл мэндийг даатгуулна.

13.2. Улсын агаарын хөлгийг эзэмшигч байгууллага нь нисэх онгоц, нисдэг тэрэгний дадлагажууртай байж болно.

13.3. Улсын нисэхийн үйл ажиллагаа, аюулгүй байдлыг хангах үүднээс улсын агаарын хөлгийг ашиглах гарын авлага, техник технологийн болон бусад холбогдох баримт бичгийг тухайн үйлдвэрлэгч орны хэл дээр ашиглаж болно.

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Арван нэгдүгээр зүйлийн 1-д “Эх орныхоо тусгаар тогтнолыг батлан хамгаалж, үндэсний аюулгүй байдал, нийгмийн дэг журмыг хангах нь төрийн үүрэг мөн” гэж, мөн зүйлийн 2-т “Монгол Улс өөрийгөө хамгаалах зэвсэгт хүчинтэй байна. Зэвсэгт хүчний бүтэц, зохион байгуулалт, түүнд алба хаах журмыг хуулиар тогтооно.” гэж, Гучин наймдугаар зүйлийн 2 дахь хэсгийн 6 дахь заалтад “улсыг батлан хамгаалах хүчин чадлыг бэхжүүлж, үндэсний аюулгүй байдлыг хангах” гэж;

Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны 52 дугаар тогтоолоор баталсан “Алсын хараа 2050” Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогын Тавдугаар зүйлийн Зорилт 5.2-т “Төрийн захиргааны байгууллагуудын бүтэц, зохион байгуулалтыг оновчтой тодорхойлох замаар чиг үүрэг, эрх мэдлийн хуваарилалтыг нарийвчилна” гэж;

-Монгол Улсын Их Хурлын 2015 оны 85 дугаар тогтоолоор баталсан “Монгол Улсын батлан хамгаалах бодлогын үндэс” баримт бичгийн 6.2-т “Монгол Улсын батлан хамгаалах бодлого, үйл ажиллагааны харилцааг зохицуулах хууль, эрх зүйн хэм хэмжээний цогц байдлыг хангана” гэж;

-Улсын Их Хурлын 2010 оны 48 дугаар тогтоолоор баталсан Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлалын 4.1.2-т “Үндэсний аюулгүй байдлыг хангах тусгайлсан чиг үүрэг бүхий байгууллагуудын уялдаа холбоог сайжруулж,

ажил үүргийн давхцал, хийдлийг арилгаж, харилцан зохицуулалт хийх механизмыг боловсронгуй болгоно” гэж;

-Монгол Улсын Батлан хамгаалах тухай хуулийн 11 дүгээр зүйлийн 11.1.1-д “батлан хамгаалах бодлого, тогтолцооны эрх зүйн үндсийг тогтоох” гэж Улсын Их Хурлын бүрэн эрхэд;

-Зэвсэгт хүчний тухай хуулийн 13 дугаар зүйлийн 12.1.2-т “зэвсэгт хүчний чадавхыг нэмэгдүүлэх чиглэлээр зохион байгуулалтын арга хэмжээг хэрэгжүүлэх” гэж Засгийн газрын бүрэн эрхэд тус тус заажээ.

Дээрх зохицуулалтын хүрээнд хуулийн 12 дугаар зүйл, 16 дугаар зүйлд заасан зохицуулалтуудыг үзвэл:

1.Улсын нисэхийн Улсын агаарын хөлөг байрлах аэродром, Эрэн хайх, авран туслах үйл ажиллагаа нь:

-Улсын нисэхийн аэродром байгуулах, түүний бэлэн байдал, түүнд тавигдах шаардлагыг Улсын нисэхийн багц дүрмээр тогтооно.

-Цэргийн зориулалттай нисэхийн аэродром байгуулах, түүний бэлэн байдал, түүнд тавигдах шаардлагыг тогтоох асуудлыг Зэвсэгт хүчний ерөнхий командлагчтай зөвшилцөн Засгийн газар шийдвэрлэнэ.

-Улсын нисэхийн аэродромын бүртгэлийг цэргийн мэргэжлийн удирдлагын дээд байгууллага эрхэлнэ.

-Улсын нисэхийн аэродромын орчмын нутаг дэвсгэрийн гадна барилга байгууламж барих, холбооны болон өндөр хүчдэлийн шугам тавих асуудлыг батлан хамгаалах асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагатай урьдчилан тохиролцож шийдвэрлэнэ.

Улсын нисэхийн аэродром байгуулах шаардлагатай зохицуулалтыг Улсын нисэхийн багц дүрмээр зохицуулах бөгөөд цэргийн зориулалттай нисэхийн аэродром байгуулах асуудлыг Зэвсэгт хүчний ерөнхий командлагчтай зөвшилцсөний үндсэн дээр Засгийн газар шийдвэр гарган, бүртгэлийг цэргийн мэргэжлийн удирдлагын дээд байгууллага хэрэгжүүлж аэродромын орчмын нутаг дэвсгэрийн гадна барилга байгууламж барих, холбооны болон өндөр хүчдэлийн шугам тавих асуудлыг батлан хамгаалах асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагатай урьдчилан тохиролцож шийдвэр гаргах ач холбогдолтой.

-Аюул тулгарсан болон аюулд нэрвэгдсэн улсын агаарын хөлөг, нисэх баг, зорчигчдыг эрэн хайх, авран туслах үйл ажиллагааг цэргийн мэргэжлийн удирдлагын дээд байгууллага тухайн агаарын хөлөг эзэмшигчтэй хамтран тусгайлан бэлтгэгдсэн бие бүрэлдэхүүн, техник хэрэгсэл ашиглан гүйцэтгэнэ.

-Эрэн хайх, авран туслах нислэгийг улсын болон иргэний нисэхийн байгууллагууд хамтран гүйцэтгэж болно.

-Орон нутгийн засаг захиргааны байгууллага, аж ахуйн нэгж, иргэд аюулд нэрвэгдсэн улсын агаарын хөлгийн талаар өөрт мэдэгдсэн мэдээллийг зохих байгууллагад нэн даруй мэдэгдэх, нисэх баг, зорчигчдын амь насыг аврах, тэдэнд эмнэлгийн болон бусад зайлшгүй тусламж үзүүлэх, түүнчлэн агаарын хөлөг, түүний баримт бичгийг хамгаалалтад авах үүрэгтэй.

Аюул тулгарсан болон аюулд нэрвэгдсэн улсын агаарын хөлөг, нисэх баг, зорчигчдыг эрэн хайх, авран туслах үйл ажиллагааг зохион байгуулах байгууллага

болон хамтран ажиллах байгууллагыг тодорхой тусгасан бөгөөд орон нутаг, аж ахуйн нэгж, иргэд аюулд нэрвэгдсэн мэдээллийг нэн даруй мэдэгдэх, эмнэлгийн болон бусад зайлшгүй тусламж үзүүлэх, агаарын хөлөг, түүний баримт бичгийг хамгаалалтад авах үүргийг тусгасан байна.

Мөн Улсын нисэхийн тухай хуульд тусгах шаардлагатай зохицуулалтыг үзвэл:

2.Улсын нисэхийн эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгож, улсын нисэхийн үйл ажиллагаанд төрийн чиг үүргийг хэрэгжүүлэх байгууллагын нисэхийн аюулгүй байдалтай холбоотой хүлээх эрх, үүрэг нь:

- улсын нисэхийн салбарыг хөгжүүлэх талаар төрөөс баримтлах бодлогыг тодорхойлох, улсын нисэхийн тухай хууль тогтоомжийг батлах, хэрэгжилтэд нь хяналт тавих талаар *“Улсын Их Хурал”*

- улсын нисэхийг хөгжүүлэх талаарх бодлого, арга хэмжээг зохион байгуулах, улсын нисэхийн тухай хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийг хангах, улсын нисэхийн эрэн хайх, аврах үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэх арга хэмжээг чиглүүлэх, улсын нисэхийн аэродром байгуулах, өөрчлөх, шилжүүлэх, бэлэн байдал, түүнд тавигдах шаардлагыг тогтоох, улсын агаарын хөлөг, хөдөлгүүр болон газар дээрх дадлагажуур, тэдгээрийн эд анги, бүрэлдэхүүн хэсэг, дэд угсралтын хэсэг, сэлбэг, тоног төхөөрөмж, холбогдох хэрэгслийг гаалийн татвараас чөлөөлөх журмыг батлах, Улсын нисэхийн нисгэгч, инженер техникчид болон нисэхийн тусгай мэргэжлийн бүрэлдэхүүний жагсаалт, цалингийн хэмжээ, итгэлцүүрийг тогтоох талаар *“Засгийн газрын бүрэн эрх”*

- улсын нисэхийн нислэгийн үйл ажиллагааны журмыг холбогдох байгууллагатай зөвшилцөж батлах, улсын нисэхийн багц дүрмийг батлах, улсын нисэхийн нислэг-техникийн осол, зөрчлийг шинжлэн шалгах ерөнхий шинжээчийг томилно, Улсын нисэхийн байцаагчийн эрх олгох, Улсын агаарын хөлгийг эзэмшигч байгууллагын нисгэгч, нисэхийн тусгай мэргэжлийн бүрэлдэхүүний хүнсний хангалтын тусгай нормыг тогтоох талаар *“Батлан хамгаалах асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүний бүрэн эрх”*

- улсын нисэхийн аюулгүй байдал, аюулгүй хамгаалалттай холбоотой хяналт, зохицуулалтыг хэрэгжүүлэх, улсын нисэхийн аюулгүй байдал, аюулгүй хамгаалалттай холбоотой мэдээллийн санг хөтлөх, холбогдох байгууллагуудтай мэдээлэл солилцох, улсын агаарын хөлөг, түүний бүрдэл хэсгийн гэрчилгээ, нисэхийн мэргэжлийн үнэмлэх, гэрчилгээ, зэрэг, зэрэглэл олгох, түдгэлзүүлэх, цуцлах, улсын нисэхийн дүрэм болон бусад холбогдох эрх зүйн актыг боловсруулах, батлуулах, бүртгүүлэх, хэрэгжилтэд хяналт тавих, нислэгийн аюулгүй байдалд нөлөөлж болзошгүй Улсын нисэхийн дүрмээр зохицуулагдаагүй нөхцөл байдал үүссэн тохиолдолд тодорхой хугацаатай шийдвэр гаргаж, холбогдох этгээдэд мэдээлэх талаар *“Улсын нисэхийн үйл ажиллагааг хариуцсан бүтцийн бүрэн эрх”*

- улсын агаарын хөлгийг эзэмшигч байгууллагын нисэхийн аюулгүй байдлыг хангуулна, нисэхийн үйл ажиллагааг тасралтгүй, үр дүнтэй хэрэгжүүлэх мэргэжлийн хүний нөөцтэй байна, Нислэгийн аюулгүй байдал, аюулгүйн хамгаалалтыг хангуулах нэгжтэй, харьяа нисэхийн анги, салбартай байна, Улсын нисэхийн үйл ажиллагаа эрхлэгч байгууллагын нислэгийн үйл ажиллагаанд хяналт тавих шалгагч зэрэглэлтэй нисгэгч, инженерийг Улсын нисэхийн үйл ажиллагааг хариуцсан

бүтцийн нэгжийн дүгнэлтийг үндэслэн томилох, чөлөөлөх талаар “Улсын нисэхийн үйл ажиллагаа эрхлэгч байгууллагын чиг үүрэг”

- энэ хууль, түүнтэй нийцүүлж баталсан эрх зүйн акт, эзэмшиж буй агаарын хөлгийн үйлдвэрлэгчээс гаргасан дүрэм, зааврын хүрээнд нислэгийн үйл ажиллагааг гүйцэтгэх, нислэгийн аюулгүй байдлыг хангуулах чиглэлээр бүх төрлийн арга хэмжээг зохион байгуулах, үүргээ гүйцэтгэж байгаа агаарын хөлгийн нисэх багийн амь нас, эрүүл мэндийг даатгуулах талаар “Улсын агаарын хөлгийг эзэмшигч байгууллагын үүрэг”

Улсын нисэхийн салбарт төрийн чиг үүргийг хэрэгжүүлэх улсын агаарын хөлгийг эзэмшигч байгууллагын тоо, гүйцэтгэх үүргийн цар хүрээ, оролцоо өргөжиж байгаа болон Улсын нисэхийн асуудал хариуцсан бүтцийн нэгж Батлан хамгаалах асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад байгуулагдсантай холбогдуулан Улсын нисэхийн хууль тогтоомж, бодлогын хэрэгжилттэй холбоотой асуудал, хүндрэл бэрхшээлийг арилгах, улсын агаарын хөлгөөр нислэг үйлдэх, улсын нисэхийн аюулгүй ажиллагаа, аюулгүй байдлыг хангах, улсын агаарын хөлгийг эзэмшигч байгууллагын албан хаагчид тавих мэргэжлийн чадвар, шаардлага, хариуцлагыг өндөржүүлэх, нэгдсэн удирдлагаар хангах ажил чухлаар тавигдаж байна.

Улсын нисэхийн үйл ажиллагаатай холбоотой зохицуулалтууд нэмж, хуулийн зарим зохицуулалтад өөрчлөн найруулснаар эрх бүхий байгууллага, албан тушаалтны эрх, үүрэг хэм хэмжээг тодорхойлох, улсын нисэхийн үйл ажиллагаа, зохион байгуулалтыг нэгдсэн удирдлагаар хангах болон улсын агаарын хөлгийн бүртгэл, улсын агаарын хөлгийн дарга, нисэх баг, нислэгийн ангилал, эрэн хайх, авран туслах болон шинээр худалдан авсан хүн тээврийн агаарын хөлгийг даатгалжуулах үйл ажиллагаа хууль тогтоомжоор зохицуулагдах юм.

3.1.2. Практикт нийцэж байгаа байдал

19 дүгээр зүйл. Улсын нисэхийн аюулгүй байдлын хяналт

19.5. Улсын нисэхийн байцаагч нь Төрийн хяналт шалгалтын тухай хууль, Зөрчил шалган шийдвэрлэх тухай хуульд заасан нийтлэг бүрэн эрхээс гадна дараах бүрэн эрхтэй:

19.5.1. хяналт шалгалт хийх зорилгоор улсын нисэхийн үйл ажиллагаатай холбогдолтой объект, барилга байгууламжид саадгүй нэвтрэх;

19.5.2. улсын нисэхийн үйл ажиллагаатай холбоотой баримт бичгийн хувийг шаардан гаргуулах;

19.5.3. шаардлагатай тохиолдолд улсын агаарын хөлгийг саатуулах;

19.5.4. шаардлагатай тохиолдолд холбогдох этгээдийн улсын нисэхийн баримт бичгийг түр хураах;

Улсын нисэхийн аюулгүй байдлын хяналт дараах механизмыг бүрдүүлсэн. Үүнд:

Хэрэгжилтийг хянах механизмын хүрээнд хуулийн 19 дугаар зүйлийн 19.5 дэх хэсэгт Улсын нисэхийн байцаагч нь хяналт тавих мэргэжлийн чиглэлээр 5-аас доошгүй жил ажилласан, дээд боловсролтой, улсын нисэхийн олон улсын эрх зүйн зохицуулалтын зохих мэдлэг, ур чадвартай байх тухай зохицуулалтыг тусгасан байна.

Ийнхүү хуульчилсны дагуу хуулийн хэрэгжилтийг хянах механизм практикт хэрхэн хэрэгжих талаар судлахад:

1. Улсын нисэхийн аюулгүй ажиллагааг хангах, хуульд заасан нислэг-техникийн осол, зөрчлийг шалгах ерөнхий шинжээчийг томилох, албан тушаалын

харьяаллыг тодорхой болгох, нисэхийн үйл ажиллагаа Батлан хамгаалах асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын нэгжийн бүрэн эрхэд Улсын нисэхтэй холбоотой эрх зүйн баримт бичгийг боловсронгуй болгож баримтлах үндэслэлийг тусгаж өөрчлөхөөс гадна Монгол Улсын Засгийн газрын 2023 оны 486 дугаар тогтоолоор улсын нисэхтэй холбоотой хууль тогтоомж, бодлогын хэрэгжилтийг боловсронгуй болгох, улсын агаарын хөлгийг эзэмшигч байгууллагуудыг бодлогын нэгдсэн удирдлагаар хангах, нисэхийн аюулгүй байдалд хяналт тавих, зохицуулалтын тогтолцоог сайжруулах зэрэг асуудлуудыг тусгах зэрэг зүй ёсны шаардлага байгаа болно.

ДӨРӨВ. ДҮГНЭЛТ, ЗӨВЛӨМЖ

4.1. Улсын нисэхийн тухай хуулийн хэрэгжилтийн үр дагаварт хийсэн дүгнэлт, зөвлөмж

Зорилгод хүрсэн шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд

Нисэхийн салбарт төрийн чиг үүргийг хэрэгжүүлэх улсын агаарын хөлгийг эзэмшигч байгууллагын тоо, гүйцэтгэх үүргийн цар хүрээ, оролцоо өргөжиж байгаатай уялдуулан Улсын нисэхийн асуудал хариуцсан бүтцийн нэгж Батлан хамгаалах асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад шилжин байгуулагдсантай холбогдуулан Улсын нисэхийн хууль тогтоомж, эрх зүйн баримт бичгийн уялдаа холбоог сайжруулах, хуулийн хийдсэн, давхардсан, зөрчигдсөн байдлыг арилгах, улсын агаарын хөлгөөр нислэг үйлдэх, улсын нисэхийн аюулгүй ажиллагаа болон аюулгүй байдлыг хангах, улсын агаарын хөлгийг эзэмшигч байгууллагын албан хаагчид тавих мэргэжлийн шалгуур үзүүлэлт, шаардлага, хариуцлагыг өндөржүүлэх, эрх зүйн баталгааг бүрдүүлэх болон Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт түүний удирдлагын тухай хууль, Иргэний нисэхийн тухай хуулиуд шинэчлэн батлагдсантай нийцүүлэн Улсын нисэхийн тухай хууль /шинэчлэн найруулах/-ийн төслийг боловсруулах эрх зүйн хэрэгцээ, шаардлага бий болсон.

Мөн сүүлийн жилүүдэд Улсын нисэхийн тухай хуулийн үйлчлэлд хамаарах байгууллагууд (Зэвсэгт хүчний Агаарын цэргийн командлал, Онцгой байдлын Ерөнхий газар, Хил хамгаалах Ерөнхий газар)-ыг улсын агаарын хөлгөөр хангах, хуульд заасан чиг үүргээ гүйцэтгэх боломжийг нэмэгдүүлэх чиглэлээр Засгийн газраас бүх талаар дэмжин ажиллаж байна. Тухайлбал, 2020 оноос хойших хугацаанд Зэвсэгт хүчний Агаарын цэрэг 7, Хил хамгаалах Ерөнхий газар 1, Онцгой байдлын Ерөнхий газар 4 нэгж агаарын хөлгөөр хүчин чадлаа нэмэгдүүлжээ.

Улсын нисэхийн тухай хуулийн хэрэгжилтийг хангах, холбогдох хууль тогтоомжтой нийцүүлэн боловсронгуй болгож, зарим эрх зүйн харилцааг нарийвчлан тодорхойлох замаар хуулийг илүү боловсронгуй, ойлгомжтой зөв хэрэглэх дараах хэрэгцээ шаардлага байгаа болно. Үүнд:

1. Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын Засгийн газрын тухай хуулиудад улсын агаарын хөлөг эзэмшигч байгууллагуудын үйл ажиллагааг зохицуулахтай холбогдсон харилцааг тухайлан тусгаагүй байдаг тул хуулийн төслөөр Улсын Их Хурал, Засгийн газрын бүрэн эрхэд улсын нисэхийн үйл ажиллагаатай холбоотой эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгох, хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийг хангах зарим зохицуулалтуудыг тусгах шаардлагатай.

2. Сүүлийн жилүүдэд улсын агаарын хөлгийг эзэмшигч байгууллагууд шинэ төрлийн агаарын хөлгөөр нислэгийн үйл ажиллагаа эрхлэх, үйл ажиллагаандаа олон улсын эрх бүхий байгууллагаас гэрчилгээжсэн гадаадын иргэн болон Монгол Улсын иргэний нисэх, бусад хувийн нисэхийн үйл ажиллагаа эрхэлдэг аж ахуй нэгж, иргэдтэй хамтран ажиллах болсон нь хүчин төгөлдөр мөрдөж байгаа Улсын нисэхийн тухай хуульд энэ талаарх тусгайлсан эрх зүйн зохицуулалт дутмаг байгааг засаж, энэ талаар эрх зүйн зохицуулалтыг хуульд тусгайлан шинээр нэмэх хэрэгцээ үүссэн.

3. Монгол Улсын Засгийн газрын шийдвэрээр Батлан хамгаалах асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад улсын нисэхийн асуудал хариуцсан бүтцийн нэгж шинээр бий болсонтой холбоотойгоор хуульд улсын агаарын хөлгийн бүртгэл, нислэгт тэнцэх чадварын гэрчилгээ олгох, цуцлах, сунгах болон нисэх, инженер техникчдийн бүрэлдэхүүнд нисэхийн мэргэжлийн үнэмлэх, зэрэглэл, зэрэг олгох, сунгах, батламжлах болон агаарын хөлгийг даатгалд хамааруулахтай холбогдсон харилцааг хуулиар тодорхой зохицуулалттай болгох шаардлага байна.

Улсын нисэхийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулга батлагдсанаар улсын нисэхийн үйл ажиллагаа, түүний удирдлага, чиг үүрэг тодорхой болж, хуулийг зөв ойлгомжтой хэрэглэх, хуулийг хэрэгжүүлэх бусад эрх зүйн баримт бичгүүд боловсронгуй болж, давхцал, хийдэл бүрэн арилах боломж бүрдэнэ.

НОМ ЗҮЙ

НЭГ. Монгол Улсын хууль

1. Улсын нисэхийн тухай хууль, (2003 он);
2. Захиргааны ерөнхий хууль, (2015 он);
3. Хууль тогтоомжийн тухай хууль, (2015 он);
4. Иргэний нисэхийн тухай хууль /шинэчилсэн найруулга/, (2023 он).

ХОЁР. Хэм хэмжээний акт

1. Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны 05 дугаар сарын 13-ны өдрийн 52 дугаар тогтоолын хавсралтаар баталсан “Алсын хараа-2050”;
2. Монгол Улсын Их Хурлын 2023 оны 06 дугаар сарын 30-ны өдрийн 21 дүгээр тогтоолоор баталсан “Монгол Улсын Засгийн газрын 2024-2028 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр батлах тухай”;
3. Монгол Улсын Их Хурлын 2024 оны 08 дугаар сарын 27-ны өдрийн 21 дүгээр тогтоолоор баталсан “Монгол Улсын Засгийн газрын 2024-2028 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр батлах тухай”;
4. Монгол Улсын Засгийн газрын 2016 оны 01 дүгээр сарын 25-ны өдрийн 59 дүгээр тогтоолоор баталсан “Аргачлал батлах тухай” ;

ГУРАВ. Монгол хэл дээрх ном, өгүүлэл, нийтлэл, судалгааны тайлан, эмхэтгэл

1. Вокдушный Кодекс Российской Федерации;
2. Об использовании Вокдушного пространства Республики Казахстан деятельности авиаций.